

Q. B. V !

14

De

INNATO SCIEN-
DI DESIDERIO;
Consentiente Ampl. Facult.
Philos. Aboënsi;
SUB TUTELA

VIRI

Adm. Reverendi atque Amplissimi,

M. SIMONIS ZÄLPPD/
Log. & Metaph. Prof. Reg. Ord.

Nec non

Past. Eccles. Piikens. Dignissimis;

Die 21, Martii h. c. Anni 1700.

In Aud. Academiæ Max.

Pro Jure Magisterii

Differet

JOHANN. SJDÖBÄCK.

Excudit JOHAN. WINTER/

Reg. Typogr.

6. B. A.

60

ЛІЧЕБНИК О ТАЙНІ
ДІДАГІДІВІО
СОУСІВІСЬКИХ ЕСКАДЕ

А Л Е Т І Т С У

1517

Лічебник таємний від
всесвітніх недуг
богомольців міста

Софіївської

заснованої біблійної релігії

богомольців міста

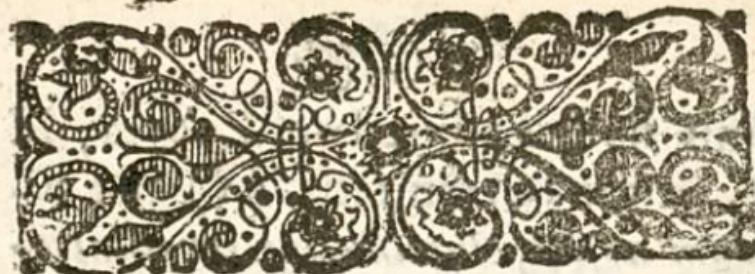
Софіївської місії

богомольців міста

Софіївської місії

Лічебник таємний від

всесвітніх недуг

S. I.

Nam omne quod ponderem
valet, nutu suo deprimi-
tur, quamque sursum ele-
vatur leve; tam verè blan-
dum & constans sciendi desiderium
mentem pervadere nostram senti-
mus; ut videatur neminem, nisi cui
volupe fuerit conscientiam (divi-
num illud pectoris oraculum) elude-
re, hoc vel negare posse, vel in du-
biū vocare. (a) πάντες ἀνθρώποι γά-
ϊδέας ὅργευονται Φύσει, ait Philoso-
phus, (b) Nec minus idem confir-
mat eloquentia parens Cicero: tan-
tus, inquiens, innatus est omnibus
hominibus cognitionis & scientiae
amor; ut nemo dubitare possit, quin
ad eam hominum natura, nul-
lo invitata emolumento, rapiatur.
(c) Insevit quippe Mens æterna, a-

nimis nostris, quædam Zopyra, id est, Semina æternitatis, (d) quæ vividam nostri, Numinis que irradiationem, uti loqui amat non nemo (e) elicere apta nata sunt. Exinde animus cuiusvis celer & velox est, nunquam quiescit, sed semper, imò corpore sopito, vigilat. Incunabula spectare si placet, nonnè in hâc etiam ætate vim animorum cernere licet? audire, videre aliquid, nonnè gestiunt infantes? ludos amant, mutuis sermonibus deletantur, nec indè vel minis vel verberibus se dimoveri patiuntur; sed crescit cum ætate & Sciendi desiderium. Omnia namque rerum satietas est & modus, nunquam tamen non flagrat animus discendi cupiditate, crescit cum ipsa Scientia Scientiæ ardor, neque restinguï se patitur multa pulcherrimarum rerum cognitione; sed augetur potius ac inflammatur. (f) Quod etiam B. D. Galovius (g) secum per-

pendens, dicit : quod *Appetitus
Sciendi nunquam satietur.*

- (a) Mejer. *Gnost.* p. g. C. 3. [b] Aristot,
lib. 1. Metaph. c. 2. (c) *lib. 3. de finibus,*
(d) *Scal. l. 3. Pöet c. 12. § 20.* (e)
Dionys. Areopag. lib. 3. Coll. (f) *Edon.
Neub. c. 11. lib. 1. Theat. Ing. Human:*
(g) *in Gnostolog. part. gen. Cap. 3.*

§. II.

Est autem innatum hoc Sciendi desiderium, residua Lucis à Deo primitus in mentibus hominum accensæ scintilla, vi generationis in posteros hodiernum propagata, quā ferimur ad aspiciendas quasi & intelligendas res, atque cernendum virtutum & vitiorum discriminem. Notum quippe est, Hominem divinitus rectum & perfectum esse conditum; quantumvis per nefarium illum & nunquam non effusissimis lacrymis deplorandum Pomi esum, nativæ lucis paillus sit deliq-

quium; adeò ut intellectus nunc,
 proh dolor! crassa ignorantia ob-
 volutus jaceat nube, summâque re-
 rum percipiendarum difficultate la-
 boret. *Intellectus*, ut acutè differit
Celeb. Poiret: (b) lumine primævo
 privatus est, privatus etiam vi, quâ
 pollebat imitandi Deum. *Desiderium I-*
deisandi privatum est scopo legitimo,
glorificatione & delectatione in Deo,
cui turpis cupiditas substituta est. Tan-
 tum quoque abest, ut vel Gentiles
 latuerit hæc miseria, ut querelis
 abundè eam faciant testatam. *Ani-*
mus noster, ait Seneca, (I) ad pro-
 spicienda vera caligat. *Da mihi ado-*
lescentem incorruptum & ingenio
vegetum. Concinnè quoque, non
 minus quam erudite, id multis per-
 tequitur lacrymis ingeniosissimus
 Boëthius (k) cuius verba quia nec
 integra absque fastidio exhiberi pos-
 sunt, nec ex iis partem attulisse
 satis est, cuiusvis lectioni propriæ
 commendamus. Utur jam mens
 pri-

primævæ integratatis decore spolia-
ta sit, præcipitiqve mersa profun-
do hebescat, adhuc tamen beni-
gnitate Optimi Conditoris stricturis,
licet exiguis, micant lucis nativæ te-
nues tantummodò Igniculi, qui,
non aliter quam ἐρείπια οἱ λέιψανα
(*l*) splendidi apparatus palatia olim
eo in loco, ubi nunc illa visuntur,
fuisse testantur, clarissimæ quondam
lucis, obscura exhibent vestigia.

(*b*) in de inveniend. verit. part. I. p. m.
65. (*i*) lib. I. Ep. 71. p. m. 700. (*k*)
in de consol. Phil. lib. I. p. 7. (*l*) ita
rudera Imaginis Divinae appellantur B.
D. Danbau. in ὁδοστοΦια sua Phæn. I.

§. III.

Ut universim de notitiis innati-
tis, quæ de c r e t a dicuntur Alstedio,
(*m*) p a s s i v a , in divertia sententiarum
abeunt Philosophi; ita de innata
Sciendi cupiditate, quæ eis omni-
nō accedit, ἐκ εἰσὶν ἀφ' εὐὸς dia-

γένη μαθησ. Princeps ingenii & doctrinæ Plato (n) docuit mentem nostram esse similem tabulae exaratae, in qua inde ab utero materno omnia sint inscripta; sed nascientibus propinari poculum Lethes, unde oblivio omnium notitiarum oboriatur, quas discere, sit recordari & reminiscendo cognoscere. quem Magistrum secuti Platonici (o) scientiam nostram definierunt reminiscientiam, ideo, quod rerum intelligibilium species sibi haberet connatas, A quorum Sententia non multum abludie Lalemandet, (p) asserens animam nostram sibi naturaliter connatam habere scientiam, inque ipso creationis momento omnes ei infundi scien-tias, omnemque cognitionem, quo ad ipsos etiam habitus. Cujus argumenta solidè pro more suo expendit Cl. Mejerus (q) qui, uti speramus, satietati Lectoris medebitur. Aristoteles contra statuit in-

tel-

tellectum esse instar tabulae non
ratae, ut multi ejus interpres
volunt, sed nude, in qua nihil
sit scriptum, omnia tamen vonde
scribi possint, ὡσπερ, inquit, ἐν
γραμματείῳ, ὃ μηδὲν ὑπάρχειν ἐπέλε-
χεια γεγραμμένου, ὅπερ συμβάνει ἐπὶ⁷⁸ τῷ, (r) h. e. negat notitiam no-
bis actu innatam, nosque adferre
saltem ait δύναμιν, & facultatem
omnium noticiarum sensuum mini-
sterio colligendarum, quod idem
& alibi docet. (f) Cum hoc Ante-
signano suo fervide contendunt Pe-
ripatetici: (t) quod notitia omnis
dependeat a sensu; quod nihil
sit in intellectu, nisi prius fuerit
in sensu; quod nullum intelligibili-
le insit menti natura; quod cogni-
tio rerum prorsus nulla generetur
cum homine.

(m) Encycl. l. 5. Nomend. (n) in Phædro,
Mænone, Philæbo & in 10. de Rep. Conf.
Cicero i. Tuscul. (o) Cælius Rhodiginus la-
go. lect. antiqu. c. 16. & lib. 20. c. 9. Pro-

clus lib. 1. Comment. in Eucl. e. 15. Plotinus Ennead. 4. l. 4. Origines περὶ ἀρχῆς c. 8. conf. Mars. Ficin c. 22. in Parmenid. Plato. (p) Decis. Philos. part. e. disp. 10. (q) part. gen. c. 3. p. m. 128. seq. (r) lib. 3. de Anima c. 4. text. 14. (s) lib. 11. Analyt. post. c. ult. (t) Hurtadus de Mendoza Disput. 4. de Anima. Hen. Regius Philosoph. naturalis c. 1. Timplerus lib. 3. Met. c. 1. p. 9. & lib. 4. c. 2. B. D. Martini lib. 1. Part. Met. Sect. 7. q. 4.

S. IV.

Nec est ut quem mirari subeat hos sapientiae Antistites, de re literaria præclarè meritos, tantis implicitos esse erroribus, utpote quibus in Cimmeriis gentilismi tenebris vitam degere contigit; at nobis prævia cœlesti luce notum est, certè esse debet, Autorem naturæ, non solum sui ipsius conceptum seu notionem, (u) que majori difficultate, quam cor ipsum è pectore evelli possit, (x) mentibus no-

nostris impressisse; qua de re consulatur Alstedius. (y) Mornæus. (z) Mutius Panfa, (a) aliqui Philosophi æque ac Theologi; sed etiam initia quædam & semina quasi scientiarum indidisse, quæ non studio, labore, inductione, aut multis experimentis, ab ineunte ætate sensuum ministerio roboratis; sed φύσει addiscuntur, imprimuntur, & percipiuntur, vocantur ea cætero-quin κοινὰ ἔννοιατ, notiones communes, πρῶτα φύσεως, principia naturæ, πρῶται ἀρχαὶ, prima principia, πρῶται ἐπιβολαὶ, primi animi conceptus, seu primæ animi intentiones. (b) Tenendum igitur mentem humanam non puram esse potentiam, quæ ultra sensus nihil sapiat, sed quarundam rerum καθ' εξιν, (c) omnium vero intelligibilium καὶ δύναμιν habere notitiam.

(u) Rom. 1. 19. c. 2. 14. (x) Kromaijer
Theol. Artic. II. De Deo Thes. 4. I [y]
Theol.

Theol. Nat. part. 1. per 10. capita (z) de Relig. Christ. cap. 1. 2. 3. seq. [a] de Osculo Ethnicæ & Christ. Theol. (b) Meissn. part. 1. Philos. Sobr. sect. 4. c. 10. q. 1. D. Christ. Matth. lib. 3. Syst. Eth. p. m. 121. (c) Exe. D. Calovius, Noolog. cap. 6 pag. 52.

§. V.

Diximus, si non vindicavimus, notitias quasdam velut semina in fundo intellectus humani deposita esse, que ipsa, ut ait Seneca: (d) ubi irritator accesserit, velut sopita excitantur. Excitantur a. cum primis multivaria rerum pulchritudine, pulchraque varietate. Rerum insignis varietas, verba sunt Fameratissimi D. Calovii: (e) & harmonica proportio, non possunt non amorem sui in intellectu nostro suscitare. Ut enim pulchritudo movet & homines & bruta; Sic Zeuxis, referente Plinio, (f) canistrum uvis refertum pinxit tanto

suc.

successu, ut in Scenam advolarent
Aves specie deceptæ, Et

*Multis causa mali, candida forma
fuit, (g)*

Ita & ad excitandum cognoscibile
non parum facit decor rei, & ve-
nustas. Hæc quippe parit admirati-
ri, admirari vero Philosophari,
*Ἄλλη γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἀνθρώποι καὶ
νῦν εἴτε τὸ πρῶτον ἡρξαντὸς Φιλοσοφῶν,*
verba sunt Philosophi. (h) Nam
cum admirationem pariat ignoran-
tia causarum, & vero excellentia
ingenia suspendi nolint, nec fer-
re queant ignorantiam & tristitiam
ex causarum ignoratione ortam,
necessario commoventur ad inve-
stigandas rerum causas, atque ad-
eo ad constituendam aut discen-
dam Philosophiam, quæ causarum
Magistra est, & ita tollit ignora-
tiam. Qua de causa Pythagoras
rogatus, quis esset Philosophiæ fi-
nis? respondit: nihil admirari (i)
Quam Pythagoræ sententiam ita
expressit Horatius. (k)

*Nil admirari, prope res est, una
Numici,
Solaque que possit facere & ser-
vare beatum.*

Cum igitur coram omnium oculis
ludat Naturæ amœnitas, qui sit,
quod non omnes æquè laborent
cognoscere causas rerum? Id ex
ingeniorum diversitate (1) prona-
sci quis est qvi non videat? sunt
enim nonnulla Boeotica & Cyclo-
pica, quæ insuper habent huma-
nitatem & honestatem, ideoque
rusticanis glebis potius, quam li-
bris verlandis Idonea. Alia rursus
sunt Heroica, quæ singulari quo-
dam Numinis afflatu conjectantur
res præclaras, eoque ardentissimo
desiderio rapiuntur ad remedia
quærenda pro morbo ignorantiae
suæ. Porrò quomodò φιλομάθεια
hæc sese exerat in causis rerum
investigandis, despicere, sed paucis,
lubet.

(d) lib. 19. Epist. 108. (e) in Gnost. c. 3.
 cap. 3. (f) lib. 35. c. 10. Hist. Naturis:
 (g) Oenus in Monost. Ethicis. (h) lib. 1.
 Met. c. 2. (i) B. D Flachsenii Coll. Log.
 p. m. 22. Plutarch. in lib. ω̄ι τ̄ς ἀνγ-
 γίων. Laert. in vita Zenonis. lib. VII (k)
 lib. 1. Epist 6. (l) Neub. Theat. ingenior;
 Echasius Major, & Clara montius.

§. VI.

Plato, ejusque Scholæ addicti
 Philosophi quatvor cognitionis fa-
 cultates faciunt, quas homines sa-
 ni p̄petuo secum circumferunt,
 harum prima est (si ab infima
 ordīri placet) $\alpha\text{ἰδητος}$, huic pro-
 xima est $\delta\text{έξα}$, hanc excedit $\delta\text{ιά-}$
 $\nu\text{οια}$, suprema omnium est $\nu\text{οήσις}$
 seu $\nu\text{ες}$, hunc Plotini^s (m) Regis,
 $\alpha\text{ἰδητην}$ Servi vices obtinere dicit,
 Timæus Platonicus (n) harum fa-
 cultatum duas $\sigma\text{υζυγιας}$ facit, in
 priori copulat $\nu\text{οήσιν}$ καὶ $\lambda\text{όγον}$ seu
 $\delta\text{ιάνοιαν}$: sed τὴν $\nu\text{οήσιν}$ principem tri-
 buit locum, cui adjungit $\lambda\text{όγον}$ ιστπερ
 $\epsilon\text{λάτηον}$ ήνανθη, ut Procli (o) verbis u-
 tar:

tar: in posteriori collocat τὴν δόξαν, τὴν ἀιδησιν, hic priorem quidem locum occupat δόξας, tanquam rationalis sensus, posteriorem vero ἀιδησις ἀλογος: in priori jugo ratio cum mente, τὰ νοητὰ cernit, at ratio per se medias contemplatur rationes: in posteriori jugo δόξα cum sensu videt τὰ γενητὰ, per se vero quae sunt in ea species omnes considerat, ἀιδησις particularis, & ἀλογος τὰ ἀιδητὰ, hoc est sensilia percipit. Ista autem sensilia dicuntur πάθη, propterea quod τὰ ἀιδητήρια afficiant. Quare ut νῦν quidem dicitur οἰλικῶς, λόγος vero καθοιλικῶς, Φαντασία μορφωικῶς ita ἀιδησις dicitur παθητικῶς sensibus subjecta percipere. Solus autem Deus dicitur ἡρμένως res cernere, ut qui simplici intuitu res intueatur omnes, cum praesentes tum absentes, præteritas & futuras. Sed de singulis sigillatim dicemus.

(m) Ennead. 4. lib. 4. (n) lib. 7. c. 3. (o) lib. 1.
 Comment: in Eucl. c. 4. S. VII.

§. VII.

Sensus sensorio suo τὰ πάθη re-
rum percipit: quod sit sanè hoc mo-
do: protato in medium pomō,
visu percipies, quod rubrum sit, aut
flavum, idque ex ea affectione (id
enim πάθος significat) quæ in αἰσθή-
τικον visus, quod est oculus, incur-
rit: Olfactu percipies, quod bene
vel male redoleat, idque similiter
ex affectione, quæ in nares incur-
rit: Gustu præterea dulcedinem:
Tactu planitiem capies. Quæ au-
tem ad istum modum singulis per-
cipiuntur sensibus, αἰσθήτα dicun-
tur, & sunt subjectorum quædam
accidentia, eadem respectu sen-
siorum, quæ illis afficiuntur, πάθη
dicuntur. Sed quænam ea facul-
tas est, quod in medium allatum
pronunciat esse pomum? an ocu-
lus? nequaquam: hic enim tan-
tum colorem percipit: an auditus?
an gustus? an olfactus? nullus sa-

ne horum, nam quilibet in suo
objecto occupatur. An omnes sen-
sus simul ? nullo modo. Non e-
nim pertingunt ad rei substantiam,
sed tantum hærent in communi-
bus quibusdam accidentibus. An
fortè sensus communis ? nequa-
quam. Sensus enim communis
tantum actiones particularium Sen-
suum discernit. Efficitur ergo hinc,
quod sensus , nec σοιας nec αἰσιας,
hoc est , nec τὸ ὄης , nec τὸ διότι re-
rum percipiat. Habemus quo usque
progredi possit sensus in rerum
cognitione , & ubi subsistat , suo
officio functus. Δοξα , opinio , seu
τὸ δοξασικὸν , hoc est , facultas æsti-
mandi res , rationibus sanctis ex iis ,
quæ in Sensus incurront , τὰς τῶν
αἰσθητῶν σοιας , hoc est , τὸ ὄης re-
rum percipit : Hæc ergo primum
pronunciat , quod in medium est
prolatum , quod τὸ δοξασὶον à Plato-
nicis dicitur , atque ita πᾶν τὸ γενήτον
opinione & sensu est perceptibile ,
quo-

quorum hic ἡ πάθη tantum percipit, illa, ἀς σοιας speculatur, neque hæc facultas ulterius ascendit, nam ad causas rerum non pertingit. Διάνοια ulterius pergit, nam & σοιας & causas scrutatur, hoc est, non solum τὸ ὄγκον, verum etiam τὸ διόγκον considerat, & τὰς τῶν ὄντων ἐννόias excipit, unde postea mirabilem hypotheseon copiam extruit, atque ideo Platonicī dicunt λόγον conjunctum τῷ νῷ μεταβαλλόντος res rerumque naturas rimari. Hic sursum spectat, deorsum despicit: ad latera respicit, atque ita mirabilem rationum vim colligit, ut veritatem deprehendat, rectè igitur definitur: η διάνοια ἀνῆσ πρὸς εἰπήν ψυχῆς διάλογος ἄνευ Φωνῆς γιγνέμενος. (p) Νόοσις suprema in homine cognitionis est effectrix, quæ ἀμεταβάλλεται rerum notiones apud se tenet, sed ὀλικῶς, ut supra dictum est. Nam, quia τοῖς τὸ εὖλος νοητοῖς habet, propterea dicitur totum-

complecti, hoc est, ὁλικῶς res & rerum *ἴννοτες* percipere.

(p] Plato in Timaeo pag. 117.

§. VIII.

Aristoteles cum tote Peripateticorum choro quinque facit cognitionis opifices, qui sunt, *νόηση*, mens, *διάνοια*, discursus, *δόξα*, opinio, *Φαντασία*, imaginatio & *αἰσθησις* sensus. (q) hi quinque opifices & rerum inventioni & perceptioni serviunt. Est autem cognitionis, juxta eos, progressio duplex. A sensu, in fine cognitionis opifice una: a mente supremo cognitionis opifice, altera. Cum à sensu sit progressio sursum, colligitur universale Theorema, seu axioma: idque *δανόιας* beneficium per inductionem axioma ita extructum, postea ut principium sumetur ad probandas hypotheses, quæ in eâ virtute continentur. Hinc gene-

generatur nunc Scientia, nunc Opinio. Hæc dum ratiocinatione concepta sunt, mente retinentur, ex qvô facile intelligitur, quod tota diabolæ ratiocinetur, & sola mens quæ conclusa fuerint, conservet & retineat, ut inde rursus promantur, ubi res postulaverit. Cum à mente, supremo cognitionis opifice sit progressio, colliguntur hypotheses, de quibus quæritur, idque per Syllogismum, unde etiam nunc Scientia, nunc opinio generatur. Scientia quidem, ubi λήμματα (propositio & assumtio) sunt necessaria; opinio verò, qvandò sunt tantum probabilia. Hujus sententiae summa hæc est: *Sensus singularia exempla percipit & apprebendit, eadem observatio colligit & memoria mandat; collecta longo temporis usu confirmat & ad certum usum applicat experientia, inductio denique ex collectione singularium format universales regulas, quas tanquam normam in-*

actu sciendi sequimur: (r) Hinc dicit Alstedius: (s) utinam literis aureis atque amplis & illustribus pro foribus omnium Scholarum, vel potius firma & stabili intelligentia memoria que in mentibus magistrorum & discipulorum quatror ista verba scripta essent, ἀιδησις, ισορία, ἐμπειρία, ἐπαγγὴ, Sensus, Observatio, Experientia & Inductio, ut quoties ea legerent aut meminissent, omnium verorum dogmatum causam atque originem legerent & meminissent, quæ præcepti & regulæ cuiusque originem veram demonstrent, usumque certum declararent. Plura dabunt Zabarella. (t) Hurtadus de Mendoza, (u) Piccolomini. (x)

(q) lib. 3. de anima text. 16. (r) B. D. Flachsenius Coll. Log. p. 20. (s) Encycl. lib. 3. c. 2. (t) in de Mente Humana (u) Disq. 3 de anima (x) VII. Grad. Phil. Moral.

Cartesius Platone & Aristotele annis quidem longe posterior, verum acumine ingenii & novitates inveniendi Sagacitate ipsis minime concedens, cum suis complicibus quatvor ponit sapientia gradus: quorum primum ipsas facit notiones, seu conceptus, de nobis ipsis nobiscum connatos: etenim si ad intimos constitutionis nostrae recessus nos convertemus, ante omnia deprehendimus animam nostram, quæ tam certa est, de sua existentia, ut quamvis de aliis s^epius dubitet, de se dum cogitat, non possit non esse certissima. Intelligunt autem ii per animam principium illud internum nostrarum cogitationum, hoc est, rem spiritualem, finitam tamen, & corpore organico mutuo quasi fœdere conjunctam, cujus operationes ad duas præcipue referunt species. Altera facultatis istius est, quâ percipi-

mus & cognoscimus ; quâ vero
 nos determinamus , sive volumus ,
 potentia altera eis est . Omnes re-
 liquæ actiones intellectus nimirum
 memoriarum ac reminiscientiarum , nihil
 sunt aliud , quam diversi modi
 percipiendi ; similiter & inclinatio-
 nes nostræ variæ , nostrique appe-
 titus diversi , nihil sunt iis aliud
 quam diversi modi volendi & se-
 determinandi . Alterum sapientiarum
 gradam constituunt sensuum ex-
 perientiam , quorum ut dignosci
 possit certitudo , tres illorum quasi
 gradus notant , de quibus saepe
 alias . Tertium ad probam educa-
 tionem & conversationem cum
 aliis hominibus referre non dubi-
 tant . Varietas enim morum , quæ
 in variis ætatibus cernitur , quanta
 esse maxima potest , non tantum &
 in solidum variatæ humorum tem-
 peraturæ , aut naturæ adscibenda
 est , sed prior ejusdem pars Insti-
 tutioni & consuetudini , quæ com-

muniter alia aliam comitari sollet ætatem; plura namque vel pauciora audivisse, vidisse, cognovisse, exemplis & experientia edocrum esse, aliis atque aliis occupationibus adsuevisse, atque id genus alia, hominem varia instructum cognitione, varieque moratum redundunt. Quartum gradum constituit iis lectio librorum, non quidem omnium, sed speciatim eorum, qui bonis nos imbuere possunt præceptis; hæc enim instar est consuetudinis, quam cum illorum autoribus habemus. Sed nos hanc sententiam suis relinquimus. Magistris: Cartesio (*y*) Ant. Le Grand: (*z*) Lud. de la Forge (*a*). Clauberg. (*b*) aliisque pluribus eam exponentibus.

(*y*) in principiis. (*z*) Inst. Philos. part. 13. (*a*) de Mente Humana (*b*) in exercit. de Cognitione Dei & nostri.

§. X.

Cum jam dictum sit , quibus na-
turæ dotibus præditus Homo , ad
cognitionem rerum quasi manu du-
catur , jam quædam adjiciemus de
partibus τῆς εὐμάθειας , hoc est ,
Docilitatis. Sunt autem tres ejus
partes , acumen , memoria , solertia .
Acumen , ὀξύτης , est intelligentiæ ce-
leritas , ad ea , quæ vel traduntur
nobis ab aliis , vel quæ legimus ipsi ,
percipienda : Hoc acumen in aliis
majus , in aliis minus est , in quibus au-
tem nullum est , prorsus sunt ad
discendum inepti . Memoria , quæ
dicitur a Platonicis τῆς αἰσθήσεως
σωῆτρια , est conservatrix & custos
fidelis eorum , quæ percepisti , vel
a Magistro , vel ex lectione .
Qui hâc destituitur , etiamsi a-
cumine valeat , operam iudit ,
hinc est quod μημοσύνη Dea dici-
tur , & Musarum Mater appellata-
tur apud Platonem . (c) Solertia ,
ἀγχίστρια , est facultas quædam ex

iis, quæ didicimus & perceperimus,
 ea quæ nec didicimus nec perce-
 pimus, celeriter investigandi: usque
 qui hac valent, modo cætera
 non defuerint, ad arcem Palla-
 dis & eruditionis culmen facilis
 est aditus. Hæ tres docilitatis
 partes ut ignaviâ & otio torpe-
 scunt; ita diligentia & labore
 excitantur & crescunt. Sed fusius
 de his agere, cum non una ve-
 ter ratio; idcirco quæ pro ca-
 ptu ingenii jam allata sunt,
 Lectori obnixè com-
 mendantur.

D. T. G.

(c) in *Critia* pag. 108.

